

SPISI OBITELJI MARULIĆ U FONDU OPĆINE SPLIT DRŽAVNOGA ARHIVA U ZADRU

Robert Leljak

UDK: 929.52Marulić, obitelj
930.253(497.581.1)
Pregledni rad

Robert Leljak
Državni arhiv u Zadru
Zadar
robileljak966@gmail.com

Državni arhiv u Zadru 2024. godine proslavlja 400. obljetnicu svoga djelovanja, stoga je ovaj rad prigoda da se javnost upozna sa spisima koji se čuvaju u fondu Općine Split i odnose se na *oca hrvatske književnosti*. Spisi toga fonda (signatura HR-DAZD-16) nalaze se u spomenutom arhivu od 1883. Raspoređeni su u 629 kutija i u količini od 65,80 dužnih metara. Najstariji sačuvani spis je iz 1341., a fond završava sa 1797., odnosno prestankom mletačke uprave nad Dalmacijom. Ime Marka Marulića spomenuto je na pet mjesta u različitim prigodama i vremenski diskontinuirano. Autor će u ovom radu dati kratki pregled strukture spomenutoga fonda i uz slikovne priloge prikazati sve spise sa spomenom Marulićeva imena te predložiti pregled dosadašnjih istraživanja na temelju toga gradiva.

Ključne riječi: Marko Marulić, Državni arhiv u Zadru, fond Općine Split, Marulićeva oporuka, alegacija, Marulić kao uznik, Marulić kao *iudex Curiae*

1. Povijest fonda HR-DAZD-16 Općina Split

Najstariji spisi ovoga fonda nastali su u razdoblju između 1341. i 1357. godine, odnosno za prve mletačke vlasti, no tradicija čuvanja spisa u Splitu posvjedočena je već 1312. odredbama komunalnoga Statuta (**Slika 1**). U šezdeset

i prvom poglavlju druge knjige Statuta¹ određuje se da se spisi nastali radom svih komunalnih službenika i javnih bilježnika moraju čuvati u posebnoj zgradi, odnosno u kuli (*in turri communis Spalati*) osiguranoj dvjema bravama s dvama ključevima koje su čuvali kamerlengo i jedan od izabranih sudaca. Radi evidentiranja i korištenja gradiva propisano je sastavljanje inventara u trima primjercima, u kojima su se bilježili broj knjige ili *kvaderna* te imena kneza, rektora, bilježnika ili drugoga službenika u doba njihova nastanka. Iako u statutarnim odredbama nije propisano bilježenje broja listova knjige, *kvaderna*, sveska ili sveščića, većina je gradiva numerirana i paginirana. Da bi vjerodostojnost podataka sadržanih u inventaru bila zaštićena, primjerke su morale čuvati tri različite osobe, i to prije spomenuti čuvari ključeva kule i od Vijeća povjerenika izabran ugledni splitski građanin. Time se htjelo osigurati spise od možebitnih zlouporaba službenih osoba. Posebno su navedeni i propisi o korištenju gradiva od strane privatnih osoba da bi se spriječio pokušaj oštećenja ili krivotvorenja. Zahvaljujući ovim odredbama gradivo splitske komune sačuvano je u solidnom stanju. Tako je na većini izvorno sačuvanih sveščića zabilježen broj sveska, kratak sadržaj, godine obnašanja dužnosti i ime kneza za čijega je mandata gradivo nastalo, a ponekad i inventarni broj. Vjerojatno na prijelazu iz XVIII. u XIX. stoljeće na sveščićima privatnopravnih isprava često je dodavana napomena »*Registrato nell'Inventario sub N°...*«. Na temelju Reformacija Splitskoga statuta iz 1382. dozvoljeno je čuvanje dijela gradiva u zgradi Komune, ali u za tu svrhu posebno određenoj prostoriji i uz ograničeni pristup. U istoj zgradi građani su deponirali oporuke u posebnoj škrinji zvanoj *capsa testamentorum*, time su oporuke bile osigurane do objave i pravosnažnosti nakon oporučiteljeve smrti. Ipak su, kao i u svim dalmatinskim komunama, poznati pojedini slučajevi nepoštivanja ovih odredaba. Tako je u inventaru pokretnina splitskoga kancelara Nicolòa Paschettija, sastavljenom nakon njegove smrti 1591., posebno zapisana skupina spisa splitske komune koju je čuvao u maloj škrinji u svom domu. Popis tog gradiva je površan i samo za nekoliko spisa naznačena je vrsta i godina nastanka, a najstariji potječe iz 1573. Pretpostavlja se da je gradivo bez navedena vremena nastanka vjerojatno bilo u optjecaju i da se spomenuti kancelar njime koristio u svakodnevnom radu. Naposljetku je gradivo iz njegove kuće preneseno u zgradu splitske komune, odnosno u škrinju pri komunalnoj blagajni u kojoj se čuvalo registraturno gradivo. U drugim slučajevima privatna osoba bi trajno zadržala kod sebe dio gradiva javnih institucija koje bi kasnije ušlo u rukopisnu ostavštinu njegove obitelji.²

¹ *Statut grada Splita: splitsko srednjovjekovno pravo = Statuta civitatis Spalati: ius Spalatense medii aevi*, 3. znatno prošireno i temeljito izmijenjeno izdanje, Književni krug, Split, 1998, 440.

² Danica Božić-Bužančić, *Inventar arhiva stare splitske općine*, Historijski arhiv u Splitu, Split, 1969, III.

Gradivo ovoga fonda čuvalo se u Splitu do 1883. Krajem XIX. stoljeća austrijske vlasti pokazuju ambiciju da Arhiv Carsko-kraljevskog namjesništva u Zadru postane centar za proučavanje povijesti svih istočnih zemalja pod habsburškom vlašću, a da bi stvorile bazu za takvu ustanovu, trebalo je koncentrirati arhive svih dalmatinskih komuna u Zadru. Spisi splitskoga arhiva ostaju u Zadru sve do kolovoza 1943., odnosno neposredno prije kapitulacije Kraljevine Italije. Tada su Talijani najvrednije gradivo iz zadarskoga Arhiva (među time šezdeset i jedan svezak najstarijih spisa splitske komune) prevezli brodom u Fragliu pokraj Venecije. Zbog problema pri prijevozu dio gradiva pretrpio je znatna oštećenja od vlage i morske soli. Na temelju Mirovnoga ugovora sklopljenog između FNR Jugoslavije i Republike Italije 1949. gradivo je vraćeno u tadašnji Historijski arhiv u Zadru.

U Državnom arhivu u Splitu čuva se dvadeset i devet kutija spisa stare splitske općine od XV. stoljeća do 1797. Među tim gradivom su dijelovi spisa kneževe kancelarije i splitskih bilježnika, ali najviše su zastupljeni spisi Velikoga i Maloga dvora (parnični spisi). U Sveučilišnoj knjižnici u Splitu čuvaju se dvadeset i dva sveščića zapisnika Općinskoga vijeća (*Libri consiliorum*) od 1621. do 1744. i dio kneževe kancelarije za razdoblje od 1769. do 1771. godine. U Muzeju grada Splita čuva se *Libro d'oro* – Knjiga odluka, naredaba i zaključaka splitske općine od 1341. do 1778. Dio gradiva nalazi se i u Arhivu HAZU u Zagrebu, uglavnom bilježnički spisi za razdoblje od 1360. do 1494. Među njima su spisi koje su sastavili Iohannes iz Ancone (1360.–1385.) i Dominicus de Manfredis (1445; 1447.–1449.) te dio kneževe kancelarije i Sudbenoga dvora između 1434. i 1569.

U Kaptolskom arhivu u Splitu pod inventarnim brojem 63 čuvaju se 44 lista pod naslovom *Acta capituli Spalatensis per notarium Nicolettum de Augubio*. To su isprave iz XIV. stoljeća nastale u Splitskom kaptolu koji je bio i *locus credibilis*.

Dio gradiva raspršen je po arhivima bilježnika i oporuka srednje Dalmacije od XVII. do XX. stoljeća. U prethodno spomenutom inventaru Danice Božić–Bužančić navedeni su podatci o gradivu stare splitske komune koji se čuvaju i u Znanstvenoj knjižnici (danas Sveučilišnoj knjižnici u Splitu), Muzeju grada Splita, Arheološkom muzeju u Splitu i u Arhivu HAZU u Zagrebu.

1.1. Izvori i obavijesna pomagala o fondu

Kao relevantan izvor informacija o povijesti fonda Općine Split mogu poslužiti sačuvane obavijesti trojice hrvatskih istraživača. Splitski povjesničar i etnograf Miroslav Alačević (1843.–1927.) u svojoj povijesti grada Splita iz 1893., koja se u rukopisu čuva u Gradskoj knjižnici Marka Marulića u Splitu, navodi popis gradiva i djela kojima se koristio. Spominje da ovaj fond sadrži ukupno 986 svezaka u rasponu od 1347. godine do XIX. stoljeća i da ga najvećim dijelom tvore odluke splitske komune (Velikog i Malog vijeća) te korespondencija s duždom i s ugarsko-hrvatskim kraljevima i banovima. Ne spominje postojanje pojedinačnih listina. Nažalost nije naveo lokaciju gdje se to gradivo nalazilo. Zadarski arhivist Henrik

(Enrico) Böttner (1868.–1944.) navodi isti broj svezaka kojima dodaje i gradivo prve austrijske (1798.–1806.) te francuske uprave nad Dalmacijom (1806.–1813.). Ante Milošević također prikazuje isti broj svezaka kao i dva prethodno spomenuta istraživača, samo što najstarije razdoblje ovoga fonda pomiče na 1343. I Böttner i Milošević spominju da se veći dio fonda čuva u zgradi Okružnoga suda u Splitu. Tek sredinom 1959. uprava Muzeja NOB-a, koji je bio smješten u bivšoj sudskoj zgradi, tražeći sebi prostor otkrila je prostoriju punu arhivskoga gradiva. Osoblje Historijskoga arhiva u Splitu je očistilo i prenijelo to gradivo u svoje spremište. Pregledom gradiva ustanovljeno je da se sastoji od sljedećih sastavnica, odnosno serija: dijela spisa srednjovjekovne splitske komune (XV.–XVIII. stoljeće), starijega dijela sudskih institucija u Splitu i pojedinih spisa iz XIX. i XX. stoljeća, velike zbirke oporuka (XV.–XX. stoljeće), spisa mletačke uprave u Klisu, ali i od dijela spisa prve i druge austrijske te francuske uprave, kao i rukopisne ostavštine obitelji Tomaseo (XV.–XVIII. stoljeće). Najveći dio gradiva zauzimaju javni bilježnici svih uprava nad Dalmacijom do početka XX. stoljeća.

Prvi inventar ovoga fonda sastavljen je 1877. godine i obuhvaća spise u razdoblju između 1343. i 1820. Spomenut je u Službenom glasniku Kraljevine SHS iz 1924. u popisu gradiva koje je Austrija predala Kraljevini SHS na temelju sporazuma tih dviju država iz 1923. Daljnja sudbina tog inventara nije nam poznata, kao ni drugoga gradiva koje je na temelju toga sporazuma stiglo u Split. Pretpostavlja se da je izgorjelo u požaru zgrade bivše splitske općine 1943. Novi inventar sastavio je 1949. godine povjesničar i arhivist Mirko Zjačić, ali bez šezdeset i jednoga sveska koji se još nalazio u Italiji. Kada je taj dio gradiva vraćen, spomenuti je inventar dopunio arhivist Ivan Stipanov dodavši materijalni opis gradiva i korigiravši folijaciju.³

Godine 2024. arhivisti Državnog arhiva u Zadru Robert Leljak i Ivana Burčić objavili su novi inventar po pravilima norme za obradu arhivskoga gradiva ISAD(G).⁴

1.2. Sadržaj i struktura fonda

Gradivo koje je nastalo djelovanjem prethodno navedenih upravnih tijela dijeli se u tri velike cjeline. Većina spisa nastala je radom kneževe kancelarije (*Cancellaria comitis*) sa sadržajnim cjelinama u sređivanju gradiva označenih kao podserije. Prva su cjelina izvanredni poslovi (*Extraordinaria*) zaloga, naloga, dražbi, zahtjeva i zamolbi, objava, zapljena, procjena, naplata dugova, naplata šteta, namira, punomoći, popisa pučanstva i ostalog. U ovu su podseriju pod naslovom *Financijski poslovi* pribrojene i blagajničke knjige te evidencije uvoza i

³ Božić - Bužančić, o. c. (1), IV.

⁴ Akronim od *General International Standard Archival Description*. To je pravilnik odobren od Međunarodnog arhivskog vijeća koji definira elemente koji trebaju biti uključeni u pronalazak arhivskoga gradiva.

izvoza robe (iako su nastale djelovanjem Fiskalne komore u Splitu i podređenih komora u Trogiru i Čitluku). Drugu podseriju predstavlja *korespondencija* koja sadrži službeno dopisivanje s generalnim providurom u Zadru, prijepise pisama poslanih u Mletke te zbirku dukala i terminacija u 623. kutiji. Treću podseriju tvore priznanice, potvrde i dozvole, među kojima prevladavaju uvozne i izvozne dozvole te dopusnice za promet određene robe. Ova serija završava podserijom koja obuhvaća kneževe naredbe i proglase.

Spisi druge serije nastali su radom komunalne kancelarije i podijeljeni su u četiri podserije – zapisnici Velikog vijeća, oporuke, popisi imovine i bilježnički spisi. Za potonju podseriju valja naglasiti da u njoj treba razlučiti javne bilježnike do zaključno 1537. (nekima se zbog oštećenja teksta ili materijala ne mogu identificirati imena) i spise kancelarâ kojima je javnobilježnička dužnost dopunska djelatnost uz svakodnevne obveze u kneževoj kancelariji. U tu podseriju spadaju razne vrste ugovora (kupoprodajni, mirazi, ugovori o uzdržavanju, ugovori o primitku šegrtâ na naukovanje).

Spisi treće serije podijeljeni su u sedam podserija i obuhvaćaju građanske parnice (imovinski sporovi ili prijave za tjelesni napad ili vrijeđanje), kaznene postupke (teži prijestupi i zločini), presude, sudske pozive i ročišta, svjedočenja, saslušanja i izvanparnične postupke, ostavinske rasprave i ostale sudske poslove (najviše uvođenja u posjed).

Tablica 1. Popis serija i podserija fonda Općine Split u Državnom arhivu u Zadru.

1. Kneževa kancelarija
1.1. <i>Redovni i izvanredni poslovi</i>
1.1.1. Izvanredni poslovi (nediferencirano, odnosno više kategorija zajedno)
1.1.2. Zalozi
1.1.3. Nalozi
1.1.4. Drazbe
1.1.5. Zahtjevi i zamolbe
1.1.6. Objave
1.1.7. Zapljene
1.1.8. Naplate kazni i povrati dugova
1.1.9. Procjene
1.1.10. Naplate šteta
1.1.11. Trgovina i gospodarstvo
1.1.12. Nagodbe
1.1.13. Namire

1.1.14. Prisege
1.1.15. Zemljišne knjige
1.1.16. Punomoći
1.1.17. Vojni poslovi
1.1.18. Popisi pučanstva
1.1.19. Zdravstveni poslovi
1.1.20. Financijski poslovi
1.1.21. Daće
1.1.22. Imenovanja
1.1.23. Crkveni poslovi, bratovštine i dobrotvorne ustanove
1.2. <i>Korespondencija</i>
1.3. <i>Potvrde, dozvole i priznanice</i>
1.4. <i>Kneževe naredbe i proglasi</i>
2. Komunalna kancelarija
2.1. Zapisnici Velikog i Malog vijeća
2.2. Oporuke
2.3. Popisi imovine
2.4. Bilježnički spisi
3. Sudski spisi
3.1. Građanske parnice
3.2. Kazneni postupci
3.3. Presude
3.4. Sudski pozivi i ročišta
3.5. Svjedočenja i izvanparnični postupci
3.6. Ostavinske rasprave
3.7. Ostali sudski poslovi

2. Spomen Marka Marulića u spisima fonda

Ime Marka Marulića, uključujući i prvobitnu inačicu njegova prezimena Picenić / Pečenić (u grafiji Pichenich / Pecenich) nalazimo u fondu Općine Split na pet različitih mjestu i u različitoj formi. Iz kulturološkoga i pravno-povijesnoga kuta najvrjednija je njegova oporuka, no u ovom će se prikazu relevantnih spisa primijeniti kronološko načelo.

2.1. Molba za puštanje Marka Marulića iz zatočeništva (3. listopada 1482., Slika 2)

Intrigantna epizoda iz Marulićeva života zbila se u jesen 1482. godine. Dokument se nalazi među spisima splitskoga kneza i kapetana Giovannija BOLLANJA (1481.–1484.), pisan je kurzivnom goticom s bilješkom na lijevoj margini *Fideiussio et obligatio pro Camera ducali*. Branko JOZIĆ je transkribirao tekst i u komentaru prikazao okolnosti u kojima se Marulić našao.⁵ Iz tog se zapisa ne može izravno zaključiti zbog čega je splitski autor utamničen. Najvjerojatnije je riječ o nekoj imovinskoj parnici koju su vodili on i njegova obitelj. Znamo da su 1477. Marulići / Picenići tužili Nikolu Papalića radi neplaćanja 100 dukata kao miraza njegovoj sestri Jakici, supruzi pjesnikova strica Petra. S trogirskom obitelji Testa vodili su trogodišnji spor oko 400 zlatnih dukata kao oporučni izvršitelj Antuna Ivanova, među čijim su nasljednicima bili Teste. Zapisnici s rasprava svjedoče o svađanjama, vrijeđanjima i prijetnjama, a suprotna strana je tvrdila da je Markov otac Nikola krivotvorio spise kao vješti oponašatelj tuđih rukopisa. Prije Marka utamničen je njegov ujak Ivan Alberti, također svjedok u sporu s obitelji Testa, radi nekoga spora oko miraza svoje sestre, odnosno Markove majke Dobrice. Naposljetku nije isključena pretpostavka da Marko nije počinio ozbiljniji prekršaj, nego da je prethodno spomenuti knez njega i ujaka, a vjerojatno i nekoga sa suprotne strane, stavio u preventivnu izolaciju. U ovom spisu sinovi pokojnoga Nikole Picenića, odnosno Markova braća Šimun i Aleksandar u nazočnosti svjedoka Nikole Martinića i postolara Dujma iz Splita, u nastojanju da ishode Markovo puštanje na slobodu, u kneževu uredu jamče da se Marko neće udaljiti iz splitskoga kaštela bez izričita kneževa dopuštenja, a ako to prekrši, u kneževu će blagajnu uplatiti tisuću zlatnih dukata, obvezavši se svojim sadašnjim i budućim imutkom.

2.2. Marko Marulić kao *iudex Curie* (Slika 3)⁶

Idući spis sa spomenom Markova imena (s varijantom prezimena Picenich) datiran je 2. studenog 1482. i ujedno ukazuje da je Marko pušten na slobodu te obavlja svoju dužnost člana sudišta (*iudex Curie*) prigodom plaćanja pristojbe za procjenitelje i djelitelje imovine Ciprijana Svilića i njegove braće. Spis je napisan kurzivnom goticom i s bilješkom na lijevoj margini *Dacio estimatorum et divisorum Cipriano Sulich et eius fratribus*. Dvojica Marulićevih sudačkih kolega su Dujam Maričić i Jakov Papalić.

⁵ Branko JOZIĆ, »Marulić – uznik: novi prilog za životopis«, CM XXVII (2018.), 105–106; Elvira ŠARIĆ KOSTIĆ, *Mletački kaštel u Splitu*, Muzej grada Splita, Split, 2020, 70.

⁶ *Kronologija Marulićeva života i djela, elektronska verzija*. U sklopu projekta *Croatiae Auctores Latini – Digitalizacija hrvatskih latinista*. Marulianum, Split, 2011, Internet (pristupljeno 3. srpnja 2025.).

2.3. Marko Marulić među osobama koje su objavile svoju posljednju volju (Slika 4)

Među spisima kneza i kapetana Girolama Baffa (1500.–1502.) nalazi se popis na trima stranicama od 12. svibnja 1500. s imenima sedamdesetak osoba koje su te godine napisale svoju posljednju volju. Neka se imena ne mogu identificirati jer su listovi znatno oštećeni od grizlica. Iza imena nalazi se formulaični izraz *exhibuit suum testamentum presentibus etc.* Ovdje se za Marka navodi njegova titula i latinizirano prezime: *ser Marcus de Marulis nobilis Spalatensis*.

2.4. Rodoslovno stablo i alegacija u korist Jelene Cindro, nevjeste Marka Marulića (Slika 5)⁷

U spisima kneza i kapetana Bernarda da Rive (1512.–1515.) nalazi se nedatirani spis (po okolnim dokumentima može ga se pouzdano smjestiti u 1513. godinu) sastavljen ranom humanistikom sa sporadično zastupljenih nekoliko kratica uobičajenih za kancelarijsku goticu. On na str. 450v započinje rodoslovnim stablom obitelji Marulić počevši od njegova djeda Marka (*Marcus de Marulis avus*). Radi preglednosti stablo je naslikano vodoravno. Imena Markovih nasljednika napisana su u krugovima sa znakom križa za preminule. Na desnoj margini nalazi se napomena ispod imena Markova nećaka Alberta, sina Petrova, da je umro maloljetan (*in pupilari etate decessit*) i da ga njegova majka Jelena može naslijediti na temelju odgovarajuće odredbe Statuta splitske komune (*Mater domina Elena de Marulis succedat altero filio suo mortuo abintestato virtute statuti huius civitatis ex quo post mortem eius nulla extitit ordinatio*). Na vrhu sljedeće stranice je Kristov monogram i regest *Alegationes pro domina Elena de Marulis in causa successionis Alberti filii et aserte conditionis fratrum de Marulis expirete*. Ovaj dokument još nije transkribiran ni kritički priređen,⁸ ali se *prima facie* u njemu mogu nazrijeti kratice karakteristične za izvore rimskog prava (C = Justinijanov kodeks ili *Corpus iuris civilis*; ff = *Digesta* ili *Pandectae*) i kanonskog prava (VI = šesta knjiga zbirke *Dekretala* pape Bonifacija VIII.). Dokument završava na str. 458v. Na str. 461r–v slijedi presuda gore spomenutog kneza od 5. studenog 1513. godine donesena u nazočnosti komunalnih kancelarâ Petra Papalića i Petra Ferrarija koju je napisao knežev pisar i kancelar Nicolaus de Mazuchis. Na gornjoj desnoj margini na str. 462v stoji regest *processus dominorum Marci et Valerii de Marulis cum domina Helena de Albertis*.

⁷ Nepotpuno rodoslovno stablo obitelji Marulić od 1462. do gašenja loze polovinom 20. stoljeća izradili su 1950. Ante Franičević i Dušan Berić. Čuva se u Muzeju grada Splita pod inventarnim brojem MOS 2410.

⁸ Autor ovog rada planira transkribirati i prikazati ovaj dokument za znanstveni skup *Colloquium Marulianum* 2026. godine.

2.5. Oporuka Marka Marulića (Slika 6)

Oporuka Marka Marulića odavno je privukla pozornost hrvatskih povjesničara. Prvi ju je objavio 1892. godine Franjo Rački na temelju rukopisa koji se čuva u Arhivu HAZU u Zagrebu, a zatim Petar Kolendić 1924. prema rukopisu u Državnom arhivu u Zadru.⁹ Nekoliko hrvatskih povjesničara je u međuvremenu objavilo kratke osvrtne na nju. Zadarski se primjerak nalazi u spisima kneza i kaptana Marka Antonija da Canala i prijepis je vlastoručne oporuke Marka Marulića evidentiran u kancelariji spomenutoga kneza 14. srpnja 1521. Pretpostavlja se da je autor prijepisa knežev kancelar Domenico Lappi. Oporuka je najvećim dijelom na latinskom jeziku, no u popisu nekretnina prevladava mletački idiom. Napisana je prijelaznim oblikom pisma iz kurzivne gotice u humanistiku. Neki listovi su lakše oštećeni grizlicama i kasnije zaštićeni tzv. japanskim papirom. Marulić je kasnije oporuci dodao dva dodatka (*codicilli*) koja se odnose na njegovu nevjestu Jelenu, koja je nakon smrti svoga muža, odnosno Markova brata Valerija živjela u istoj kući s Markom. Dan prije svoje smrti (4. siječnja 1524.) Marko je oporuku predao na čuvanje Ivanu Cindriću. Dva dana nakon smrti, odnosno 7. siječnja sastavljen je popis Marulićeve knjižnice, a idućega dana splitski je kancelar pročitao oporuku pred Sudbenim vijećem. Prema napomenama bilježnika Marulićev iskaz posljednje volje sastoji se od sljedećih pisanih stavaka:

- 1) Oporuka od 14. lipnja 1521.
- 2) Prvi kodicil
- 3) Popis knjiga (*Repertorium librorum*)
- 4) Popis raznih prava nevjeste Jelene, udovice njegova brata Valerija (popis i procjene cijele imovine pok. muža Valerija, popis njenih miraznih nekretnina i drugi kodicil)
- 5) Popis Jeleninih miraznih pokretnina
- 6) Popis Jelenine imovine koju je naslijedila od muževe tete Nikolote
- 7) Drugi popis Jeleninih miraznih nekretnina
- 8) Treći popis Jeleninih miraznih nekretnina.¹⁰

Bilježnik je utvrdio da je prvih pet isprava napisao Marulić osobno, šestu njegov brat Aleksandar, sedmu brat Valerije i osmu Jelenin brat Ivan Cindrić.

⁹ L u j o M a r g e t i ć , »Marulićeva oporuka«, CM XIII (2005.), 5–6. Margetić je oporuku priredio i preveo na hrvatski jezik; u tom je prilogu Bratislav Lučin priredio i preveo Popis knjiga (*Repertorium librorum*) i Našastar knjiga (*Inventarium librorum*) koje su sastavili Markov brat Aleksandar kao oporučni izvršitelji te Ivan Cindrić.

¹⁰ M a r g e t i ć , o. c. (9).

3. Zaključak

Fond Općine Split (HR-DAZD-16) u Državnom arhivu u Zadru važan je izvor informacija o životu oca hrvatske književnosti. Ako bismo pokušali rangirati važnost pet dokumenata u kojima se Marulić spominje, na prvo mjesto dolazi njegova oporuka. Doprinos hrvatskoj pravnoj povijesti bit će i (*in spe*) skorašnji transkript, prijevod i interpretacija alegacije njegove nevjeste Jelene. Podatak o Marulićevu obavljanju dužnosti *iudex Curie* potvrđuje nam njegov društveni ugled, a spis o kratkotrajnom tamnovanju simpatična je epizoda koja na tren skida s njega aureolu vrhunskoga književnika i umnika otkrivajući i sitne ljudske slabosti njegove osobnosti.

4. Citirano arhivsko gradivo

HR-DAZD-16, Općina Split

Spisi kneza i kapetana Giovannija Bollanija (1481.–1484.), kut. 18, sv. 35, f. 554v

Spisi kneza i kapetana Giovannija Bollanija (1481.–1484.), kut. 18, sv. 35, f. 536r

Spisi kneza i kapetana Girolama Baffa (1500.–1502.), kut. 32, sv. 44, f. 96r

Spisi kneza i kapetana Girolama Baffa (1500.–1502.), kut. 32, sv. 44, f. 96r

Spisi kneza i kapetana Bernarda da Rive (1512.–1515.), kut. 44, sv. 55, ff. 450v–461v

Spisi kneza i kapetana Marka Antonija da Canala (1521.–1523.), kut. 56, sv. 64/2, ff. 28v–41r

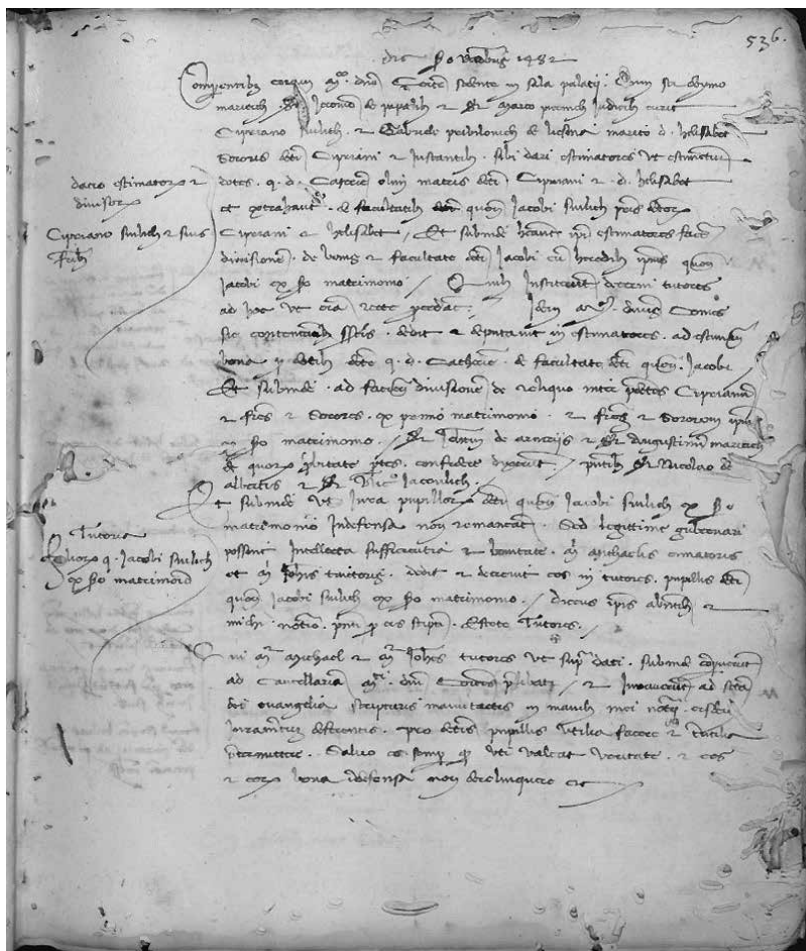
CAP. LXI. DE INVENTARIJS LIBRORUM COMMUNIS SPALATI.

Item statutum et ordinatum est, quod ad hoc, ut in libris et actibus¹ communis Spalati nulla falsitas uel furtum, uel aliqua alia fraus committi possit, quod de libris condemnationum² et alijs libris et actibus³ communis Spalati et de alijs rebus dicti communis⁴ debeant fieri tria inuentaria similia, scilicet quot libri et quaterni sunt; et in quibus etiam contineatur, tempore quorum rectorum et officialium dicti communis ipsa acta uel quaterni, uel alię quęcumque scripturę factę sunt. Qui libri debeant reponi et gubernari in turri⁵ communis Spalati, quę turris, seu hostium dictę turris debeat habere duas clauas diuersas et cum diuersis seraminibus, ita, quod una clauis non possit aperire utrumque⁶ seramen. De quibus inuentarijs et clauibus unum inuentarium et una clauis sit penes camerarios⁷ dicti communis, aliud inuentarium et una clauis sit penes unum ex tribus iudicibus dicti communis, qui sunt ad sententias proferendas, qui fuerit electus ad tenendum dictam clauem et dictum inuentarium ab illis, qui eligunt curiam, quando renouatur curia; aliud⁸ tercium inuentarium retineatur per unum bonum legalem et fidelem hominem, eligendum per consilium credentę.

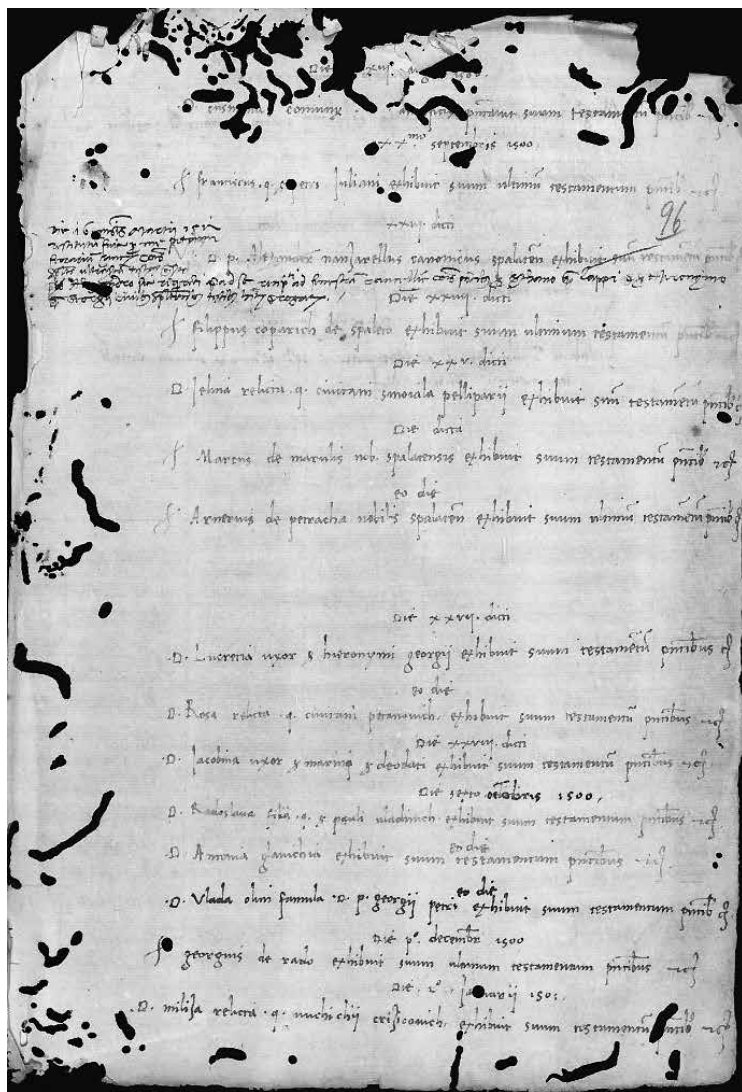
Qui camerarij et iudex nullo modo possint aperire hostium dictę turris per se sine licentia potestatis et rectoris dictę ciuitatis sub pena uigintiquinque librarum pro qualibet uice.

Et si alicui de ciuitate Spalati esset necessaria aliqua scriptura de illis quaternis, quę essent in dicta turri, uadat ad potestatem et rectorem dictę ciuitatis, qui potestas et rector dictę ciuitatis mittat socium⁹ uel notarium suum cum dictis camerarijs et dicto iudice et omnibus presentibus aperiatur dicta turris et non discedant de turri, donec dicta scriptura facta fuerit. Et diligenter inspiciant et uideant, ne aliquis posset¹⁰ aliquam fraudem committere in dictis libris. Et eis similiter¹¹ presentibus dictum hostium claudatur et illa scriptura deferatur ad potestatem et curiam communis Spalati, ut diligenter uideant, ne posset esse scriptura, quę posset afferre aliquod periculum communi Spalati¹².

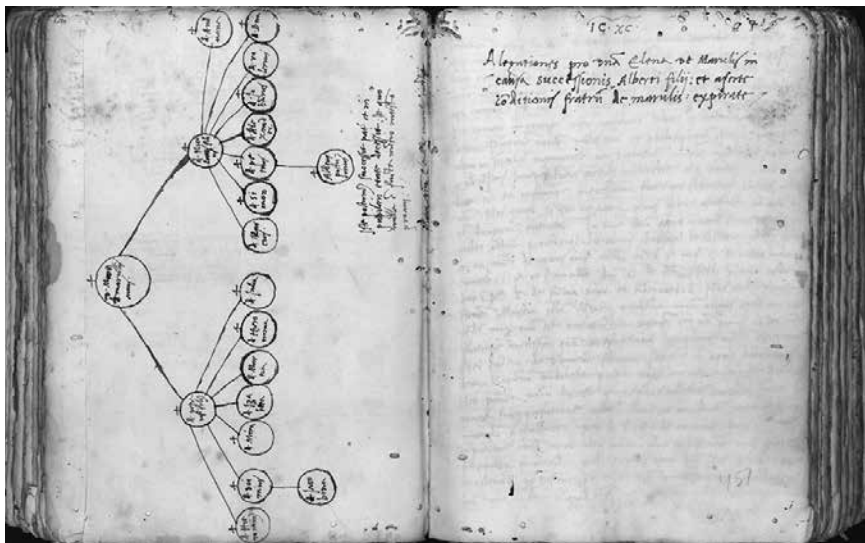
Slika 1. Odredbe splitskog komunalnog Statuta iz 1312. o čuvanju spisa. Skenirano iz: *Statut Grada Splita: splitsko srednjovjekovno pravo*, 3. znatno prošireno i izmijenjeno izdanje, Književni krug, Split 1998, str. 440.

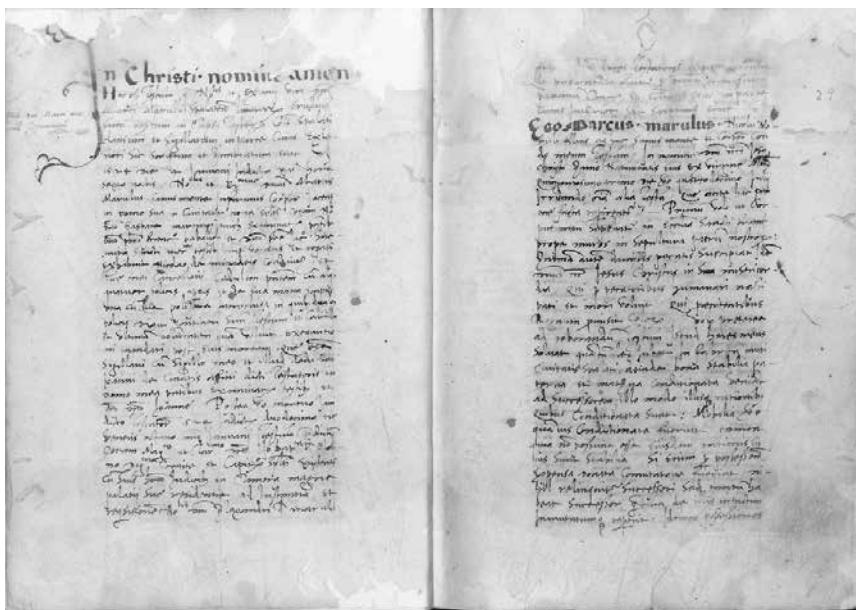
Slika 3. Dacio estimatorum et divisorum Cipriano Suilich et eius fratribus, 2. studenog 1482., sa spomenom Marka Marulića. HR-DAZD-16, Općina Split, Spisi kneza i kapetana Giovannija Bollanija (1481.–1484.), kut. 18, sv. 35, f. 536r.

Slika 4. Popis imena osoba koje su napisale posljednju volju, 12. svibnja 1500., sa spomenom Marka Marulića. HR-DAZD-16, Općina Split, spisi kneza i kapetana Girolama Baffa (1500.–1502.), kut. 32, sv. 44, f. 96r.

Slika 5. Rodoslovno stablo obitelji Marulić i alegacija u korist Jelene Cindro, Markove nevjeste (početna stranica). HR-DAZD-16, Općina Split, spisi kneza i kapetana Bernarda da Rive (1512.–1515.), kut. 44, sv. 55, ff. 450v-461v.

Slika 6. Oporuka Marka Marulića od 4. siječnja 1424. (početna stranica). HR-DAZD-16, Općina Split, spisi kneza i kapetana Marka Antonija da Canala (1521.–1523.), kut. 56, sv. 64/2, ff. 28v-41r.

Robert Lejāk

RECORDS OF THE MARULIĆ FAMILY IN THE COMMUNE OF SPLIT
FONDS OF THE STATE ARCHIVES IN ZADAR

The records of the Commune of Split (reference number HR-DAZD-16) have been held in the State Archives in Zadar since 1883. They are distributed in 629 boxes, amounting to a total length of 65.80 linear metres. The oldest record comes from 1341, and the fonds concludes in 1797, the year in which Venetian rule over Dalmatia came to an end. The paper presents the history of this fonds and refers to other places in which records of the commune of Split are kept (State Archives in Split, Split Municipal Museum, Chapter Archive in Split). The structure of the fonds is explained: its series are Rectoral Chancellery, Commune Chancellery, Court Records. In the Rectoral Chancellery series there are five documents mentioning the name of Marko Marulić, variously occasioned and temporally discontinuous (October 3 and November 2, 1482; May 12, 1500; around November 5, 1513; June 14, 1521, with later additions). A short review of these five documents mentioning Marulić is provided, as well as of references to them in the scholarly literature. Only one of these documents has not been published or explained. This is an allegation of Jelena Cindro, Marulić's sister-in-law, of 1513 (Records of Captain and Rector Bernardo da Riva [1512-1515], box 44, fascicle 55, ff. 450v-461v). This document includes the verdict of Rector da Riva of November 5, 1513, delivered in the presence of commune chancellors Petar Papalić and Petar Ferrari; the judgement was recorded by the rector's scribe and chancellor Nicolaus de Mazuchis.

Key words: Marko Marulić, State Archives in Zadar, fonds of the commune of Split, Marulić's will, allegation, Marulić as prisoner, Marulić as *iudex Curiae*